

A MAGYAR BIRODALOM LEGYEINEK SYNOPSISIA.

I. Lauxaniidæ.

KERTÉSZ KÁLMÁN I. tagtól.

Manapság még kisebb terjedelmű monographiák megjelenése is oly nehézségekbe ütközik, hogy ilyenek kiadásáról egyelőre le kell mondanunk. Hazánk legyészeti szempontból különben is még oly kevésbé van átkutatva, hogy monographiák megírása csak kivételes esetekben indokolt. Munkásságunk és vizsgálataink eredményét azonban röviden összefoglalva mégis közzé kell tennünk. Ez a szempont lebegett szemem előtt, midőn arra határoztam el magamat, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében és magángyűjteményekben levő, legnagyobb részében immár feldolgozott magyarországi anyagnak ismertetését megkezdjem.

A fajnevek pusztá felsorolása, vagyis a gyűjtemény katalógusának közzététele nem vinné előbbre sem a tudományt, sem hazánk légyfaunájának ismeretét, mert a fajok meghatározásában tévedés mindig előfordulhat; azért a rendelkezésemre álló anyagot feltűnő, könnyen szembeötlő bélyegek felhasználásával meghatározó táblázatokba foglalom. Ennek az eljárásomnak az az előnye mindenesetre meglesz, hogy a magyarországi legyeket magyar nyelvű dolgozat alapján is meg lehet határozni, viszont a meghatározó táblázatoknak a monographiával szemben az a hátrányuk, hogy részletes leírás híjával vannak. Ennek folytán használójuk, midőn egy kérdéses fajt táblázatom segítségével meghatározott, kénytelen azt az eredeti, vagy más jó

leírással összehasonlítani s ily módon megállapítani, nem valamely rokon, a hazai faunára új fajra akadt-e?

A Fauna Regni Hungariæ-ban felsorolt fajokat, melyek egy részének hazai előfordulása kétes, nem illeszttem mind be táblázataimba, csak azokat, melyeket hazai példányok alapján írtak le, vagy pedig melyeket magamnak volt alkalmam tanulmányozhatni. Ezzel megszabadulok attól a nyügtől, melyet minden katalogus magával czipel. Viszont az egyes fajokról való felfogásom a M. N. Múzeumnak, vagy annak a magángyűjteménynek a példányai alapján, melyeket megvizsgálni alkalmam volt, minden esetben ellenőrizhető.

Az irodalom és a synonymák felsorolását is elhagyom, a mennyiben mindez a «Katalog der palæarktischen Dipteren» című munkában megtalálható.

Dolgozataimban szorosán ragaszkodom a magyar birodalom történelmi határaihoz, tehát azokhoz, a melyek a Fauna Regni Hungariæ összeállításánál is irányadók voltak. Tudományos megokolásul elégséges annyi, hogy a történelmi magyar határok egységbe foglalják a földrajzilag egységes Közép-Duna-medence legnagyobb részét, tehát zoogeographiai egységet is jelölnek. Egyéb megokolásra a *magyar* olvasó bizonyára nem szorul, de annyit mégis szükségesnek tartok megjegyezni, hogy ilyen módon az én szűkebb tudományos területemen is hozzá óhajtok járulni a történelmi összetartozás tudatának ébrentartásához, mint időrengetegekkel számoló zoologus tudva azt, hogy a fejlődésnek nincs nagyobb irányító ereje a multnál.

*

A nemzetségek meghatározására szolgáló táblázat.

- 1 (8) Arczpaizsa domború, arczélben többé-kevésbbé ívelt.
- 2 (5) Harmadik csápize a két elsőhöz arányitva megnyúlt, csúcsa felé megkeskenyedő, vagy keskeny léczalakú.
- 3 (4) Csak egy sternopleuralis sörtéje van; alsó orbitalis sörtéje befelé hajlott, arczpaizsa nagyon domború.

1. *Pachycerina* Macq.

- 4 (3) Két sternopleuralis sörteje van; mindkét orbitalis sörteje hátrafelé hajlik; arczpaizsa csak kevéssé domború.
2. *Lauxania* LATR.
- 5 (2) Harmadik csápize aránylag rövid, tojásdad alakú.
- 6 (7) Fejtetőlemezei fényesek és nagyon szélesek, szélességük hozzávetőleg akkora, mint a közöttük levő homloksáv. Arczpaizsa csak kevéssé domború. Feje alig magasabb a hosszánál ..... 3. *Caliope* HAL.
- 7 (6) Fejtetőlemezei jóval keskenyebbek a közöttük levő homloksávnál. Arczpaizsa feltűnően domború. Feje hosszánál jóval magasabb ..... 4. *Prósopomyia* LW.
- 8 (1) Arczpaizsa lapos, közepe sem domború, arczélben egyenes vonalú.
- 9 (10) Szeme vízszintesen tojásdad ..... 5. *Trigonometopus* MACQ.
- 10* (9) Szeme kerekded.
- 11 (12) Szárnyai nyugalmi állapotukban házfedél módjára fedik potrohát ..... 6. *Peplomyza* HAL.
- 12 (11) Szárnyai nyugalmi állapotukban vízszintes síkban fekszenek egymáson.
- 13 (14) Csápsörtéjének törzse vastag ..... 7. *Paroecus* BECK.
- 14 (13) Csápsörtéjének törzse sörtealakú ..... 8. *Sapromyza* FALL.

A fajok meghatározására szolgáló táblázatok.

1. nemzetség. *Pachycerina*. MACQ.

Hazánkban csak egy faja él, a *seticornis* FALL.

2. nemzetség. *Lauxania* LATR.

Csak egy faja ismeretes, a *cylindricornis* Fabr.

3. nemzetség. *Caliope* HAL.

- 1 (2) Négy sor acrosticalis sörteje van ..... *Elisae* MEIG.
- 2 (1) Hat sor acrosticalis sörteje van.
- 3 (6) Torának háta nem himporos.
- 4 (5) Csápja olyan hosszú, mint a feje; csápsörtéje szőrös; lába sárgásbarna; czombjai és elülső lába sötét színűek
nitens LW.

- 5 (4) Csápja feje hosszának csak $\frac{2}{3}$ -át éri el; csápsörtéje pelyhes; lába vörössárga; czombja, térdének kivételével, fekete; elülső lábszára és tarsusa feketés
atrocoerulea BECK.
- 6 (3) Toraⁿ himporos.
- 7 (8) Járomlemeze nagyon széles; csápsörtéje pelyhes
acnea L.
- 8 (7) Járomlemeze nagyon keskeny; csápsörtéje szőrös
brunnipes BECK.

4. nemzetség. *Prosopomyia* Lw.Csak egy faja ismeretes, a *pallida* Lw.5. nemzetség. *Trigonometopus* MACQ.Hazánkban csak egy faja él, a *frontalis* MEIG.6. nemzetség. *Peplomyza* HAL.

- 1 (2) Csápjai, valamint csápja és szemének széle között egy-egy (összesen 3) fekete folt van, azonkívül két kisebb a szájnnyílásának felső peremén. Harmadik hosszanti érének tövén néhány apró sörte van
litura MEIG.
- 2 (1) Csápjai között nincs fekete folt, csak csápja és szemének széle között, azonkívül arczaipsának két oldalán is. Harmadik hosszanti érének tövén nincs sörte
tridens Bosc.

7. nemzetség. *Paroecus* BECK.Csak egy faja ismeretes, a *signatipes* Lw.8. nemzetség. *Sapromyza* FALL.

- 1 (2) Második hosszanti ere egész hosszában sörtés
praeusta FALL.
- 2 (1) Második hosszanti ere csupasz.
- 3 (30) Szárnyán valamiféle rajzolat vagy folt van.

- 4 (9) Szárnya csak a csúcán füstös.
- 5 (6) Harmadik csápíze egészen sárga ... *sexpunctata* MEIG.
- 6 (5) Harmadik csápízenek apicalis fele fekete.
- 7 (8) Tapogatója és tarsusa feketés ... *illota* LW.
- 8 (7) Tapogatója és tarsusa barna ... *affinis* ZETT.
- 9 (4) Szárnyrajza más.
- 10 (13) Szárnyának csúcsa füstös, azonkívül egyik vagy mindkét harántere barnán szegélyezett.
- 11 (12) Csak hátulsó harántere barnán szegélyezett; tapogatójának csúcsa fekete ... *punctifrons* ROND.
- 12 (11) Mindkét harántere barnán szegélyezett; tapogatója egészen sárga ... *linnea* BECK.
- 13 (10) Szárnyrajza más.
- 14 (19) Csak a két harántere barnán szegélyezett.
- 15 (16) Két sor acrosticalis sörtéje van ... *modesta* LW.
- 16 (15) Négy sor acrosticalis sörtéje van.
- 17 (18) Csápsörtéje csaknem csupasz ... *interstincta* FALL.
- 18 (17) Csápsörtéje meglehetősen hosszán szőrös, *tesquae* BECK.
- 19 (14) Szárnyrajza más.
- 20 (21) Szárnyának csak az elülső széle barnán szegélyezett
muscaria FALL.
- 21 (20) Szárnyának elülső széle és mindkét harántere barnán szegélyezett, vagy a szárny felületén pontalakú barna foltok vannak.
- 22 (23) Szárnyának csak elülső széle és mindkét harántere barnán szegélyezett ... *obscuripennis* LW.
- 23 (22) Szárnyán pontalakú barna foltok vannak.
- 24 (29) Tapogatójának csúcsa fekete.
- 25 (26) A harmadik hosszanti ér utolsó szelvényének közepén nincs folt ... *decempunctata* FALL.
- 26 (25) A harmadik hosszanti ér utolsó szelvényének közepén három barna folt van.
- 27 (28) Szárnyának felületén csak tíz barna folt van, a többi halvány; paizsa sárga ... *multipunctata* FALL.
- 28 (27) Szárnyának felületén sok, sárga paizsának közepén pedig egy barna folt van ... *poeciloptera* LW.
- 29 (24) Tapogatója egészen sárga ... *notata* FALL.

- 30 (3) Szárnyán semmiféle rajzolat sincs.
- 31 (38) Potrohán szabályosan elhelyezett pontalakú foltok vannak.
- 32 (33) Csak egy potrohgyűrűn (az ötödiken) van folt
bipunctella HEND.
- 33 (32) Két vagy három potrohgyűrűn van folt.
- 34 (35) Két potrohgyűrűn van folt . . . . . *quadripunctata* L.
- 35 (34) Három potrohgyűrűn van folt.
- 36 (37) Torának háta fénytelen ockersárga ; tarsusa egészen sárga
opaca BECK.
- 37 (36) Torának háta fényes vörössárga ; utolsó tarsuszei barnítottak . . . . . *sexpunctata* L.
- 38 (31) Potroha nem foltos.
- 39 (54) Csápsörtéje hosszan tollas.
- 40 (41) Tora fekete . . . . . *longipennis* FABR.
- 41 (40) Tora hamuszürke, barnásszürke, vagy sárga, hamvas.
- 42 (49) Tora hamuszürke vagy barnásszürke hamvas.
- 43 (44) Négy dorsocentralis sörtéje van . . . . . *flaviventris* COSTA.
- 44 (43) Három dorsocentralis sörtéje van.
- 45 (46) Paizsa feketén szegélyezett . . . . . *hupulina* FALL.
- 46 (45) Paizsán nincs fekete szegély.
- 47 (48) Torának hátán két vagy négy barnásvörös, hamvas hosszanti sáv van . . . . . *subvittata* LW.
- 48 (47) Torának hátán nincs jól látható sáv . . . . . *fasciata* FALL.
- 49 (42) Tora sárga hamvas.
- 50 (53) Tapogatója fekete, vagy csúcsán feketésbarna.
- 51 (52) Négy sor acrosticalis sörtéje van . . . . . *abbreviata* BECK.
- 52 (51) Hat sor acrosticalis sörtéje van . . . . . *plumicornis* FALL.
- 53 (50) Tapogatója sárga . . . . . *flavipalpis* LW.
- 54 (39) Csápsörtéje röviden tollas, pelyhes vagy csupasz.
- 55 (56) Csápsörtéje röviden tollas . . . . . *luteofrontata* BECK.
- 56 (55) Csápsörtéje pelyhes vagy csupasz.
- 57 (82) Csápjának vagy tapogatójának a csúcsa, vagy mindkettő fekete.
- 58 (65) Csápjának és tapogatójának a csúcsa is fekete.
- 59 (60) Torának háta fénytelen, hamvas . . . . . *illota* LW.
- 60 (59) Torának háta fényes.
- 61 (62) Homloka fénytelen, hamvas . . . . . *subfasciata* ZETT.

- 62 (61) Homloka fényes.
- 63 (64) Hátsó lábszárán nincs *præapicalis* sörteje; himjének hátsó lábszárán fekete folt és görbe tüske van
obsoleta FALL.
- 64 (63) Hátsó lábszárán van *præapicalis* sörteje; mindkét ivar lába rendes
obsoletoides SCHNABL.
- 65 (58) Csak csápjának vagy tapogatójának a-csúcsa fekete.
- 66 (69) Harmadik csápizének a csúcsa fekete, tapogatója sárga.
- 67 (68) Harmadik csápíze csaknem a tövéig fekete
fuscicornis MACQ.
- 68 (67) Harmadik csápíze legföljebb a közepéig fekete
simplicior HEND.
- 69 (66) Harmadik csápíze sárga, legföljebb csúcsa kissé barnított; tapogatója fekete vagy barnított.
- 70 (77) Tora fénytelen.
- 71 (72) Csak egy *sternopleuralis* sörteje van — — *basalis* ZETT.
- 72 (71) Két *sternopleuralis* sörteje van.
- 73 (74) Torának hátán négy, homlokán két barna hosszávja van
quadrivittata Lw.
- 74 (73) Torának hátán és homlokán nincs hosszáv.
- 75 (76) Torának oldala és potroha feketésbarna; lába fekete, csak lábszárának töve és hátsó tarsusa sárga; négy sor *acrosticalis* sörteje van — — — — *Loewii* SCHIN.
- 76 (75) Torának oldala, potroha és lába sárga vagy barnássárga; két sor *acrosticalis* sörteje van — — — *conjugata* BECK.
- 77 (70) Tora fényes.
- 78 (79) Négy *dorsocentralis* és két sor *acrosticalis* sörteje van
decipiens Lw.
- 79 (78) Három *dorsocentralis* és több mint két sor *acrosticalis* sörteje van.
- 80 (81) Szájpereme elül kiálló; négy sor *acrosticalis* sörteje van
labiosa BECK.
- 81 (80) Szájpereme rendes; hat sor *acrosticalis* sörteje van
intonsa Lw.
- 82 (57) Csápja és tapogatója sárga.
- 83 (84) Tora szürke hamvas — — — — *pallidiventris* FALL.
- 84 (83) Tora sárga.

